

**INTEGRACYJNY PROGRAM ZAJĘĆ EDUKACYJNO – KOREKCYJNYCH DLA OSÓB
STOSUJĄCYCH PRZEMOC DOMOWĄ W 2026 r.**

OPRACOWANIE: MGR SEBASTIAN PLUTA

PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową wynika z ustawowych zadań określonych w :

1. Ustawie z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. 2005 Nr 180 poz. 1493 z późn.zm.),
2. Rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno–edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz.U. z 2023 r. poz. 1163),
3. Rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia o zgłoszeniu się do udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno–terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wzoru zaświadczenia o ukończeniu tych programów, a także wzorów pouczeń w związku z uczestnictwem osób stosujących przemoc domową w tych programach (Dz.U. z 2023 r. poz. 1164).

STANDARDY WZGLĘDEM ODDZIAŁYWAŃ KORREKCYJNO- EDUKACYJNYCH WOBEC OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC.

Idea oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc (dalej OSP) domową wywodzi się z przekonania, że z uwagi na fakt, że zachowania przemocowe m.in. są wyuczone, nierzadko są stanowią powielenie pokoleniowo występujących zachowań wynikających z przekonań, istnieje możliwość korekty takich zachowań, połączonej z edukacją, niezbędną do uświadomienia OSP, że zachowania takie mają charakter przemocy wobec osób najbliższych.

Rekomendacje Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz.U. 2023 poz. 1163) wskazują, że ich cel zakłada:

- 1) zmianę przekonań odbiorców programów korekcyjno-edukacyjnych dotyczących stosowania przemocy domowej;
- 2) powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy;
- 3) rozwijanie umiejętności samokontroli i współzycia, w tym bardziej efektywne radzenie sobie z emocjami, w tym złością lub poczuciem krzywdy w sytuacjach trudnych;
- 4) zmniejszenie przez uczestników programu skali zachowań opartych na sile i przemocy;
- 5) wzrost świadomości na temat zjawiska przemocy domowej i konsekwencji jej stosowania;
- 6) poszerzenie katalogu zachowań osób stosujących przemoc domową o zachowania alternatywne do krzywdzących w celu budowania relacji interpersonalnych opartych na poszanowaniu domowników i postawie partnerskiej;
- 7) kształtowanie umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez użycia przemocy domowej;
- 8) uznanie przez osobę stosującą przemoc domową swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy;
- 9) uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

W chwili obecnej w Polsce przeważnie jest realizowany program w ramach klasycznego modelu Duluth (dostosowany kulturowo do warunków Polskich) bądź przy jego modyfikacjach „Partner”, zaś pozostałe, to programy autorskie i krajowe, które często korzystają z dorobku i wskazówek pierwotnie wprowadzonego do Polski modelu.

Cytując za: Dziadulak i wsp. (2017, str. 54) „W programie Duluth zakłada się, o czym już wspomniano, że przemoc w rodzinie ma podłoże kulturowo-społeczne i jest definiowana jako przejaw męskiej władzy i kontroli nad kobietą. Program ma charakter psycho-edukacyjny i prowadzi się go dyrektywnie”.

Program zwany Modelem z Duluth powstał na przełomie lat 1980/81 w mieście Duluth w stanie Minnesota; jego celem było ograniczanie przemocy domowej stosowanej przez mężczyzn wobec kobiet. Program opracowany, jak powiedziano, przez Ellen Pence i Michaela Paymara wprowadzony został do praktyki w 1981 r. i przez ponad 20 lat był dość powszechnie stosowaną w Stanach interwencją wobec mężczyzn, sprawców przemocy domowej. Był jednym z pierwszych wielodyscyplinarnych programów stosowanych w tego rodzaju przypadkach, szybko także stał się popularny w innych krajach, w tym również w Europie.

Program korekcyjno-edukacyjny - model Duluth - przeznaczony dla mężczyzn stosujących przemoc wobec swych partnerek, został zaprezentowany w 2001 r. w Polsce przez Marka Prejznera, ówczesnie pracownika Polish American Association w Chicago, na seminarium zorganizowanym przez Fundację Batorego. Następnie specjaliści wyszkoleni w realizacji programu Duluth do dzisiaj rozpowszechniają ją i uczą w ówczesnie zaprezentowanej wersji.

Pomimo realizacji programu Duluth w USA, a obecnie nadal w Polsce badania wskazują na nieskuteczność jego pierwotnej wersji.

- Badanie National Institute of Justice (2003 r.) wykazało, że programy te miały mały wpływ, albo nie miały żadnego, na ograniczenie recydywy przemocy, z jedynie niewielką poprawą w drugim badaniu, przy jednoczesnym braku stwierdzenia zmiany postaw uczestników.
- Stanowy Instytut Polityki Publicznej w Waszyngtonie (2012) również odnotował brak skuteczności tych interwencji.

- Analiza przeprowadzona przez J.C. Babcocka i in. (2004) potwierdziła, że różne programy wywarły tylko niewielki wpływ na ograniczenie recydywy

W związku z obserwacją specjalistów, potrzeby dostawania modelu Duluth do polskich warunków kulturowych opracowano w 2002 r. program korekcyjno-edukacyjny dla Sprawców Przemocy Domowej – PARTNER przez Agnieszkę Rusińską i Piotra Wojnowskiego, kuratorów zawodowych Sądu Rejonowego w Poznaniu.

W 2013 roku przez dr Tomasza Głowika został wprowadzony Program „Rodzina” który choć stworzony w konwencji programu korekcyjno-edukacyjnej ostatecznie spełnia wszystkie kryteria programu terapeutycznego dla osób stosujących przemoc.

W programie „Rodzina” przemoc była już rozumiana wieloczynnikowo. Opisywane w literaturze przedmiotu koncepcje dotyczące przemocy, które uwzględniają OSP, koncentrują się najczęściej na 4 podstawowych grupach czynników, jak nadmienia autor:

- biologicznych (w tym genetycznych),
- osobowościowych (zostaną ze względu na program terapeutyczny opisane dokładniej),
- rodzinnych oraz
- społecznych i środowiskowych (Widera-Wysoczańska 2010, s. 21).

Wśród założeń głównych programu przyjęto wieloczynnikowe ujęcie i rozumienie zjawiska przemocy, jednak w ostatecznym rozrachunku program zakłada i koncentruje się na możliwości dokonywania wyboru przez OSP. Wieloczynnikowe ujęcie oznacza też potrzebę i konieczność prowadzenia innych niż tylko korekcyjne i terapeutyczne oddziaływań, które w znacznym stopniu mogą zaważyć na „nawrocie do” lub „abstynencji od” zachowań przemocowych po ukończonym programie. Do takich działań wg autora mogą należeć: terapia uzależnień, kursy zawodowe zwiększające szanse zatrudnienia, zatrudnienie, opieka i nadzór kuratora oraz inne formy wsparcia.

W modelu tym poza podstawami poznawczo-behawioralnymi autor włączył elementy dialogu motywującego motywującej oraz terapii skoncentrowanej na rozwiązaniu (TSR). Obydwa podejścia proponują styl pracy skupiający się na motywującym poszukiwaniu rozwiązania, koncentrują się na zmianie, do której można dążyć małymi krokami, a nie

na problemie i jego dogłębnej analizie. Podejście to pozwala przy tym na takie wykorzystanie oporu przed zmianą, który przy odpowiednich interwencjach osób prowadzących zajęcia nie narasta w trakcie pracy z OSP.

W 2015 r. w ograniczonym zasięgu zaczął być realizowany program korekcyjno-edukacyjny pt.: "STOP PRZEMOCY DRUGA SZANSA" oparty w pełni na Podejściu skoncentrowanym na rozwiązaniu (TSR). Podstawowe założenia programu "Stop przemocy - druga szansa". W modelu tym odmiennie niż w programach opartych na modelu Duluth sposób pracy ze skazanymi sprawcami przemocy jest oparty m.in. na nauce komunikacji bez przemocy. Nie ma wymogu do przyznawania się na forum grupy do bycia OSP, a koncentracja na pracy na zasobach uczestników i nad celami uczestników. Program ten spełnia warunki do udziału osadzonych z niskim poziomem wykształcenia i niskimi kompetencjami społecznymi.

Poza powyższymi programami i wieloma autorskimi, które nie rozpowszechniły się w Polsce, realizuje się również jako programy korekcyjno-edukacyjne Trening Zastępowania Agresji (TZA). Jest to metoda korygowania agresywnych zachowań, która została opracowana przez prof. Arnolda Goldsteina i jego współpracowników pod koniec lat 70. w USA. Wywodzi się z tzw. skillstreamingu, czyli profilowania, kształtowania umiejętności. U podstaw tej metody leży przekonanie, że podstawowymi przyczynami zachowań agresywnych są deficyty dotyczące umiejętności kontrolowania własnej impulsywności, nieznanostwo lub nieumiejętnostwo zastosowania w życiu innych sposobów zachowania (umiejętnostwo prospołecznych) oraz niedostateczny rozwój myślenia moralnego, które nie pełni roli korygującej wobec niepoprawnych zachowań. W związku z powyższym prowadzi się zajęcia treningu umiejętności społecznych, treningu kontroli złości oraz wnioskowania moralnego.

W wielu ewaluacjach po ART spada deklarowana/obserwowana złość, poprawiają się umiejętności społeczne i elementy wnioskowania moralnego (to są „bliźsze” cele ART). Przykładowo, polski raport Instytutu Wymiaru Sprawiedliwosci (Drapała, Więcek-Drańska, 2015) opisuje pozytywne zmiany w zakresie odczuwanej złości i jej ekspresji po oddziaływaniach (w części dotyczącej Duluth autorzy wprost zaznaczają jednak, że to jeszcze nie dowodzi trwałego zaprzestania przemocy). Z kolei efekty dla osób które wielokrotnie miały problemy z zachowaniami przemocowymi są zwykle małe lub niepewne

Najbardziej rygorystyczne badania w populacjach sprawców (np. w systemie wymiaru sprawiedliwości) często pokazują brak istotnych różnic w recydywie między ART a kontrolą, albo co najwyżej „marginalne” efekty dla ogólnej recydywy, bez wyraźnego spadku recydywy przemocy. (Lars i in., 2016) Przeglądy wskazują, że część badań ma małe próby, słabe grupy kontrolne i różną wierność realizacji programu, co utrudnia pewne wnioski; dlatego wnioski o wpływie ART na recydywę bywają ostrożne (Ensafdar, 2106)

Biorąc pod uwagę w następnym rozdziale opisuję podstawy modelu Integracyjnego, które są kompatybilne i dostosowane do celów realizacji programów korekcyjno-educacyjnych.

SKUTECZNOŚĆ I UZASADNIENIE MODELU INTEGRACYJNEGO

Bardzo ważne jest ustalenie, co rozumiemy pod pojęciem, że program „działa”, co jest miarą sukcesu i na jakiej podstawie go stwierdzamy. Według Moniki Wilson (2003) do skuteczności oddziaływań korekcyjnych przyczyniają się następujące elementy:

1. jakość programu;
2. szeroko pojęty system, w którym program funkcjonuje;
3. kompetencja i zaangażowanie jego realizatorów

Z drugiej strony można się powołać na stwierdzenie Pospiszyla (1998) , że „tylko połączenie różnych podejść może przynieść trwałe efekty”

1. UZASADNIENIE INTEGRACYJNEGO PROGRAMU KOREKCYJNO-EDUKACYJNEGO

Przemoc interpersonalna jest zjawiskiem złożonym, uwarunkowanym jednocześnie przez czynniki poznawcze, emocjonalne, behawioralne oraz relacyjne. Badania wskazują, że skuteczne oddziaływania wobec osób stosujących przemoc wymagają podejścia wielowymiarowego, które łączy pracę nad przekonaniami, regulacją emocji, zachowaniem, motywacją do zmiany oraz funkcjonowaniem w systemach relacyjnych (Dobash & Dobash, 1998; Murphy & Eckhardt, 2005).

Integracyjne podejście terapeutyczne umożliwia:

- zwiększenie skuteczności interwencji,
- ograniczenie oporu uczestników,
- dostosowanie oddziaływań do indywidualnych mechanizmów podtrzymujących przemoc,
- realizację standardów rekomendowanych w pracy korekcyjno-edukacyjnej.

Żaden pojedynczy nurt nie obejmuje w pełni wszystkich tych obszarów, dlatego program integracyjny:

- zwiększa skuteczność oddziaływań,
- umożliwia indywidualizację pracy,

- odpowiada na różne mechanizmy podtrzymujące przemoc,
- jest zgodny z aktualną wiedzą naukową i standardami pracy z osobami stosującymi przemoc.

2. ROZUMIENIE PRZEMOCY W POSZCZEGÓLNYCH NURTACH TERAPEUTYCZNYCH

2.1. Podejście poznawczo-behawioralne (CBT)

W nurcie poznawczo-behawioralnym przemoc rozumiana jest jako zachowanie wyuczone, utrwalane przez system przekonań, zniekształcenia poznawcze oraz mechanizmy wzmocnień. Osoby stosujące przemoc często przejawiają tendencję do minimalizowania własnych działań, externalizacji odpowiedzialności oraz usprawiedliwiania agresji poprzez odwołania do emocji lub zachowań partnera (Beck, 1999; Dutton, 2006).

Z perspektywy CBT kluczowe znaczenie ma:

- identyfikacja myśli automatycznych i przekonań rdzeniowych,
- modyfikacja schematów poznawczych legitymizujących przemoc,
- uczenie alternatywnych, nieagresywnych strategii zachowania.

CBT stanowi jeden z najlepiej przebadanych nurtów w pracy z osobami stosującymi przemoc (Babcock, Green & Robie, 2004).

2.2. TERAPIA SKONCENTROWANA NA EMOCJACH (EFT)

W podejściu skoncentrowanym na emocjach przemoc postrzegana jest jako nieadaptacyjny sposób regulowania trudnych emocji, takich jak wstyd, lęk, bezradność czy poczucie odrzucenia. Agresja pełni funkcję wtórnej reakcji obronnej, maskującej emocje pierwotne, które nie są uświadamiane ani akceptowane (Greenberg, 2011).

Praca terapeutyczna koncentruje się na:

- rozpoznawaniu emocji pierwotnych i wtórnych,
- rozwijaniu zdolności regulacji afektu,
- oddzielaniu emocji od odpowiedzialności za zachowanie.

Podejście to wzmacnia zdolność samokontroli i ogranicza impulsywność, co jest istotne w procesie zapobiegania przemocy.

2.3. TERAPIA SKONCENTROWANA NA ROZWIĄZANIACH (TSR)

Terapia skoncentrowana na rozwiązaniach zakłada, że przemoc nie definiuje tożsamości osoby, lecz jest nieskuteczną strategią radzenia sobie, którą można zastąpić innymi zachowaniami (De Shazer et al., 2007).

W TSR nacisk kładzie się na:

- identyfikowanie wyjątków od przemocy,
- wzmacnianie zasobów i kompetencji,
- budowanie realistycznych celów zmiany.

Podejście to sprzyja redukcji oporu, wzmacnia poczucie sprawczości i jest szczególnie użyteczne w pracy krótkoterminowej oraz grupowej.

2.4. DIALOG MOTYWUJĄCY (MI)

Dialog motywujący zakłada, że przemoc często utrzymywana jest przez ambiwalencję wobec zmiany, zaprzeczanie oraz niską motywację wewnętrzną. Osoby kierowane do programów korekcyjnych często funkcjonują pod presją zewnętrzną (np. sądową), co zwiększa opór (Miller & Rollnick, 2013).

MI wspiera proces zmiany poprzez:

- wzmacnianie autonomii uczestnika,
- eksplorowanie kosztów i korzyści przemocy,
- rozwijanie motywacji wewnętrznej do zmiany zachowania.

Dialog motywujący jest szczególnie istotny w początkowej fazie programu korekcyjno-edukacyjnego.

2.5. PODEJŚCIE SYSTEMOWE

W terapii systemowej przemoc analizowana jest w kontekście relacji i wzorców funkcjonowania systemu rodzinnego, przy jednoczesnym jednoznacznym podkreśleniu odpowiedzialności osoby stosującej przemoc (Nichols i Davis, 2020).

Perspektywa systemowa umożliwia:

- identyfikację sztywnych ról i zaburzonych granic,
- analizę funkcji przemocy w systemie,
- uwzględnienie wpływu czynników transgeneracyjnych i społecznych.

Podejście to zwiększa trwałość zmiany poprzez osadzenie jej w realnym kontekście życia uczestnika.

3. SPÓJNOŚĆ MODELU INTEGRACYJNEGO

Integracja wymienionych nurtów pozwala na:

- oddziaływanie na przekonania i zachowania (CBT),
- rozwój regulacji emocji (EFT),
- koncentrację na zasobach i zmianie (TSR),
- budowanie motywacji (MI),
- uwzględnienie kontekstu relacyjnego (systemowe).

Tak skonstruowany program nie redukuje przemocy do pojedynczego czynnika, lecz traktuje ją jako zjawisko wieloaspektowe, wymagające kompleksowych oddziaływań.

CELE NINIEJSZEGO PROGRAMU

Podstawowym celem każdego programu korekcyjno-edukacyjnego jest powstrzymanie OSP przed dalszym stosowaniem przemocy wobec osoby najbliższej.

Cele niniejszego programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnego są zgodne z już wymienionymi rekomendacjami Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz.U. 2023 poz. 1163) , tzn.:

- 1) zmianę przekonań odbiorców programów korekcyjno-edukacyjnych dotyczących stosowania przemocy domowej;
- 2) powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy;
- 3) rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia, w tym bardziej efektywne radzenie sobie z emocjami, w tym złością lub poczuciem krzywdy w sytuacjach trudnych;
- 4) zmniejszenie przez uczestników programu skali zachowań opartych na sile i przemocy;
- 5) wzrost świadomości na temat zjawiska przemocy domowej i konsekwencji jej stosowania;
- 6) poszerzenie katalogu zachowań osób stosujących przemoc domową o zachowania alternatywne do krzywdzących w celu budowania relacji interpersonalnych opartych na poszanowaniu domowników i postawie partnerskiej;
- 7) kształtowanie umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez użycia przemocy domowej;
- 8) uznanie przez osobę stosującą przemoc domową swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy;
- 9) uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

ADRESACI PROGRAMU

Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjny realizowany przez Powiat Brzeski adresowany jest wobec osób stosujących przemoc domową. Mogą to być osoby, które dostały skierowanie w ramach oddziaływań Zespołów Interdyscyplinarnych z terenu Powiatu Brzeskiego i innych. Poza osobami skierowanymi w ramach realizacji procedury Niebieskiej Karty uczestnikami mogą być osoby skierowane zobowiązaniem sądowym, oraz osoby które zgłoszą się samodzielnie. Adresatami są zarówno kobiety jak i mężczyźni, stad zajęcia są prowadzone w wersji koedukacyjnej.

ZASADY UCZESTNICTWA W PROGRAMIE I REALIZACJI PROGRAMU

1. Kandydaci do udziału w Programu odbywają rozmowę wstępną po skontaktowaniu się z realizatorami programu, bądź poprzez kontakt realizatorów z osobą skierowaną do programu w przypadku wyrażenia zgody na kontakt ze strony realizatorów.
2. W trakcie rozmowy wstępnej (konsultacji diagnostyczno-motywuującej) następuje wstępna weryfikacja kondycji psychicznej kandydata oraz ocena czy nie występują problemy z uzależnieniem.
3. Uczestnicy by zostać zakwalifikowani muszą wykazywać się optymalnym zdrowiem psychicznym by móc skorzystać z udziału w programie.
4. Osoby wykazujące cechy uzależnienia otrzymują „warunkowe zaświadczenie” o dopuszczeniu do udziału w zajęciach po ukończeniu przynajmniej podstawowego programu terapii uzależnień wystawionego przez podmiot udzielający takiego wsparcia.
5. Osoby które wykazują się aktywną chorobą psychiczną bądź zaburzeniami w funkcjonowaniu psychicznym bądź fizycznym uniemożliwiającą udział w zajęciach grupowych będzie otrzymywała informację o możliwych formach pracy dla niej w okresie trwania choroby.
6. Warunkiem uczestnictwa w programie jest podpisanie przez klienta kontraktu, który ustala zasady uczestnictwa w programie i jego ukończenia. Poprzez uczestnika programu rozumie się osobę, która podpisała kontrakt.

7. Warunkiem ukończenia programu jest uczestniczenie w co najmniej 80 % godzin zajęć w danej edycji programu (zarówno grupowych, jak i indywidualnych przypadających na danego uczestnika) i zaliczenie nieobecności w formie realizacji zadanego zadania. Frekwencja dla danego uczestnika jest obliczana w odniesieniu do całkowitej liczby godzin w ramach danej edycji programu, tj. 60 godzin zajęć. Oznacza to, że uczestnik może uzyskać zaliczenie programu do 12 h nieobecności.
8. W przypadku większej liczby godzin nieobecności uczestnik zostaje poinformowany o potrzebie zrealizowania całego cyklu od nowa jako warunku uzyskania zaliczenia.
9. W trakcie oddziaływań grupowych każdy z uczestników może zostać wydalony z grupy w przypadku naruszenia zasad funkcjonowania w grupie, jego uczestnictwo może zostać również zawieszona, jeżeli łamanie regulaminu wynika z uzasadnionych kwestii zdrowotnych bądź przekierowany do realizacji programu w wersji indywidualnych spotkań.
10. W przypadku kolejnych aktów stosowania przemocy decyzją trenerów osoba stosująca przemoc może zostać zobowiązana do udziału w kolejnym cyklu zajęć jako warunku uzyskania zaświadczenia o ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego.
11. Przebieg i efekty oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową objęte są działaniami monitorującymi i ewaluacyjnymi prowadzonymi przez podmiot, któremu powiat zlecił realizację prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych oraz wojewodę, a wyniki tych działań są wykorzystywane w pracach nad doskonaleniem i upowszechnianiem dalszych metod oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.
12. Po zakończeniu programu będzie prowadzony monitoring i ewaluacja jego efektów, przez okres do 3 lat po zakończeniu programu.

CZAS TRWANIA PROGRAMU, SPOSÓB I FORMA

Program jest realizowany w wersji całorocznych zajęć. Od stycznia do grudnia 2026 r. W ramach realizacji programu każdy z uczestników odbędzie spotkanie diagnostyczno-motywuujące – kwalifikujące do udziału w programie, oraz jedno-dwa dodatkowe spotkania by uczestnika wdrożyć w oddziaływani grupowe i obniżyć poziom oporu.

Zajęcia poza spotkaniami indywidualnymi będą przyjmować formę oddziaływań grupowych w systemie 20 spotkań po 3 h każde na jeden cykl zajęć (cykle powtarzalne- jeden się kończy drugi zaczyna)

Maksymalna liczba uczestników wynosi 15 osób, minimalny 6.

W trakcie spotkań uczestnik zgodnie z zapotrzebowaniem i wskazaniem trenerów będzie uczestniczył w spotkaniach indywidualnych.

PROWADZENIE PROGRAMU

Zajęcia w grupie będzie prowadzić para damsko-męska. Zajęcia indywidualne jeden z trenerów, bez względu na płeć. W grupach korekcyjnych dla OSP ze względu na duży poziom zaprzeczania i manipulacji ze strony uczestników konieczne jest prowadzenie zajęć przez dwie, ściśle współpracujące ze sobą osoby. Praca w duecie: kobieta i mężczyzna, jest korzystna z uwagi na fakt, iż relacja pomiędzy prowadzącymi staje się dla uczestników modelowym przykładem komunikacji partnerskiej. Obecność kobiety podczas pracy korekcyjnej staje się dodatkowym czynnikiem konfrontującym kształtującym, ważnym w procesie zmiany zachowania.

Realizatorzy programu zobowiązani są do prowadzenia dokumentacji umożliwiającej dokonanie oceny realizacji zadania i postępów u uczestników programu.

CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU

Program koncentruje się na rozumieniu przemocy jako zjawiska wyuczonego i kształtowanego społecznie oraz wzmacnianego kulturowo. Pozwala to na przyjęcie założenia, że poddając OSP odpowiednim oddziaływaniom można niejako oduczyć go przemocy.

Naczelnym celem programu jest redukcja zachowań agresywnych i przemocowych u jego uczestników, kształtowanie postawy partnerstwa i szacunku wobec kobiet, dzieci i innych osób bliskich oraz odpowiedzialności za popełnione czyny przemocowe.

Program ma charakter edukacyjno-korekcyjny. W części edukacyjnej koncentruje się na przekazaniu szeroko pojętej wiedzy na temat zjawiska przemocy, relacji z innymi ludźmi, determinantami naszych zachowań oraz wiedzą sprzyjającą i umożliwiającą uzyskanie zmiany we własnym zachowaniu i jak funkcjonowaniu. Część korekcyjna ukierunkowana jest na zdobycie umiejętności niestosowania przemocy, trening umiejętności społecznych i asertywności oraz naukę konstruktywnego rozwiązywania sporów i korzystania ze wsparcia społecznego.

Plan zajęć na jeden cykl zajęć jest zgodny z opracowanym autorskim podejściem Sebastian Pluta i Tomasza Posłuszego w 2023 r. , który stanowi załącznik do niniejszego programu.

EWALUACJA PROGRAMU:

Po ukończeniu Programu następuje ocena postępów uczestników, zawiera ona następujące elementy: obecność, nie stosowanie przemocy, trzeźwość, zaakceptowanie (nie umniejsza i nie usprawiedliwia, nie obwinia innych osób, bierze na siebie odpowiedzialność za przemoc, rozpoznaje w jaki sposób przyczynia się do powstania problemów), zastosowanie poznanych technik (podejmuje świadome kroki aby uniknąć przemocy, stosuje przerwy, rozmowy z samym sobą, umiejętności rozwiązywania problemów, itp., wykonuje prace domowe i zalecenia), aktywne zaangażowanie (język ciała i reakcje niewerbalne wskazujące na uwagę i zainteresowanie, utrzymuje kontakt wzrokowy, mówi z uczuciem, w komentarzach odnosi się do tematu spotkania), otwarcie się (ujawnia wewnętrzną walkę, uczucia, lęki i zwątpienie w samego siebie, nie ukrywa i nie unika pewnych kwestii, nie jest sarkastyczny i nie przyjmuje postawy obronnej), delikatny sposób wyrażania się szacunek dla partnera

i kobiet w ogólności (nie używa seksistowskiego i obraźliwego języka, pilnuje, aby inni nie wyrażali się w taki sposób).

Oceny końcowej dokonują osoby prowadzące oddziaływania.

W związku z obowiązkiem prowadzenia monitoringu osób którzy ukończyli program, z każdą osobą po programie prowadzący będzie przeprowadzał rozmowy telefoniczne, jak i utrzymywał kontakt ze służbami pomocowymi oraz rodziną w celu weryfikacji zaprzestania stosowania przemocy (np. sąd, policja, najbliższa rodzina) w okresach : trzy miesiące po ukończeniu spotkania i rok po spotkaniu, dwa lata, trzy lata,).

Bibliografia

1. <http://ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzynie/oddziaływania-korekcyjno-edukacyjne-wobec-sprawcow-przemocy-w-rodzynie/programy-oddziaływan/>
2. Dziadulak i wsp. (2017) W poszukiwaniu skutecznych reakcji na przestępczość Instytut Wymiaru Sprawiedliwość, SCHOLAR Warszawa str.54
3. M. Wilson, Perpetrator programmes for male domestic violence offenders: What do you know about effectiveness? Criminal Justice Social Work, Development Centre for Scotland, paper 4, October 2003, www.cjsw.ac.uk
4. Feder, L., & Forde, D. R. (2003). Batterer Intervention Programs: Where Do We Go From Here? National Institute of Justice (NIJ), Special Report. Pełny raport NIJ.
5. Jackson, S., Feder, L., Forde, D. R., Davis, R. C., Maxwell, C. D., & Taylor, B. G. (2003). Batterer Intervention Programs: 20 Years of Women's Evangelicalism and Justice Reform. National Institute of Justice.
6. Miller, M., Drake, E., & Nafziger, M. (2012). What Works to Reduce Recidivism by Domestic Violence Offenders? Olympia: Washington State Institute for Public Policy.
7. Babcock JC, Green CE, Robie C. Does batterers' treatment work? A meta-analytic review of domestic violence treatment. Clin Psychol Rev. 2004 Jan;23(8):1023-53. doi: 10.1016/j.cpr.2002.07.001. PMID: 14729422.
8. <https://www.niebieskalinia.pl/aktualnosc/aktualnosc/rodzina-w-zakladzie-karnym-program-dla-sprawcow-przemocy-w-rodzynie>
9. Lars Brännström, Catrine Kaunitz, Anna-Karin Andershed, Sandra South, Geir Smedslund, Aggression replacement training (ART) for reducing antisocial behavior in adolescents and adults: A systematic review, Aggression and Violent Behavior, Volume 27, 2016, Pages 30-41,
10. Ensafdar, F., Krahé, B., Njad, SB i Arshadi, N. (2019). Skuteczność różnych wersji treningu zastępowania agresji (ART): przegląd. Aggression and Violent Behavior, 47, 230–237
11. Katarzyna Drapała, Anna Więcek-Durańska, Ewaluacja programu Trening Zastępowania Agresji ART oraz programu korekcyjno-edukacyjnego Duluth. Raport z badań empirycznych. IWS Warszawa 2015
12. Eckhardt, C. I., Murphy, C. M., Whitaker, D. J., Sprunger, J., Dykstra, R., & Woodard, K. (2013). The effectiveness of intervention programs for perpetrators and victims of intimate partner violence. *Partner abuse*, 4(2), 196-231.
13. Babcock, J. C., Green, C. E., & Robie, C. (2004). Does batterers' treatment work? A meta-analytic review of domestic violence treatment. *Clinical Psychology Review*, 23(8), 1023–1053.
14. Beck, A. T. (1999). *Cognitive therapy of personality disorders*. New York: Guilford Press.

15. de Shazer, S., Dolan, Y., Korman, H., Trepper, T., McCollum, E., & Berg, I. K. (2007). More than miracles: The state of the art of solution-focused brief therapy. New York: Haworth Press.
16. Dobash, R. E., & Dobash, R. P. (1998). Rethinking violence against women. Thousand Oaks, CA: Sage.
17. Dutton, D. G. (2006). Rethinking domestic violence. Vancouver: UBC Press.
18. Greenberg, L. S. (2011). Emotion-focused therapy. Washington, DC: American Psychological Association.
19. Miller, W. R., & Rollnick, S. (2013). Motivational interviewing: Helping people change. New York: Guilford Press.
20. Murphy, C. M., & Eckhardt, C. I. (2005). Treating the abusive partner: An individualized cognitive-behavioral approach. New York: Guilford Press.
21. Nichols, M. P., & Davis, S. D. (2020). Family therapy: Concepts and methods. Boston: Pearson.

Opracowanie: mgr Sebastian Pluta

Zatwierdzam 04.02.2026 r.

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Brzegu
Doroła Puszczewicz
Doroła Puszczewicz